

Pijn bij mensen met dementie- prevalentie en diagnostiek

Gepubliceerd: 14-11-2013 Laatst bijgewerkt: 24-04-2024

Doel van het onderzoek: 1. Het vaststellen van de prevalentie van pijn bij mensen met dementie en het bestuderen van de relatie tussen de verschillende dementiesubtypen en het voorkomen van de specifieke pijnsoorten (nociceptieve pijn, neuropathische...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestopt
Type aandoening	Overige aandoening
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON43653

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

Pijn bij mensen met dementie

Aandoening

- Overige aandoening
- Perifere neuropathieën
- Dementie en amnestische stoornissen

Synoniemen aandoening

'alzheimer', chronische pijn, dementie, hersenaandoening, neuropathische pijn, orofaciale pijn, pijn, 'zenuwpijn'

Aandoening

pijn

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Vrije Universiteit Medisch Centrum

Overige ondersteuning: Alzheimer Nederland; Fund Nuts Ohra care subsidies; Osira Amstelring; Roomsch Catholijk Oude Armen Kantoor (RCOAK); SBOH; Stichting Henriëtte Hofje

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: cognitie/gedrag, dementie, mondgezondheid, pijn

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

Pijn, cognitie, dementie (subtypen en ernst).

Secundaire uitkomstmaten

Autonome responsen, somatosensorisch functioneren, mondgezondheid, neuropsychiatrische symptomen, kwaliteit van leven.

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

Dementie is een van grootste uitdagingen voor de gezondheidszorg in de nabije toekomst. Wereldwijd zal het aantal mensen dat lijdt aan dementie stijgen tot ongeveer 115,4 miljoen mensen in 2050.

In Nederland gaat het om een stijging van 250.000 mensen met dementie in 2012 naar 500.000 mensen in 2050 (Alzheimer Nederland, 2012).

Dementie komt o.a. voor bij de ziekte van Alzheimer, vasculaire dementie, Lewy body dementie en frontotemporale dementie. Onafhankelijk van de etiologie is bij een grote meerderheid van de mensen met dementie vergelijkbare neuropathologie aanwezig. Het gaat hierbij om een combinatie van atrofie en doorbloedingsstoornissen die gezamenlijk witte stof afwijkingen veroorzaken. Deze neuropathologie wordt onder andere gezien als de verklaring voor het geheugenverlies dat optreedt tijdens het proces van dementeren en als mogelijk oorzaak voor de neuropsychiatrische symptomen die vaak worden gezien. Daarnaast lijkt deze neuropathologie ook een rol te spelen in het veranderde pijnsysteem bij mensen met dementie. Er is de laatste jaren toenemende wetenschappelijke aandacht voor onderzoek naar pijn bij mensen met dementie, echter is er nog nauwelijks onderzoek verricht naar de relatie tussen pijn en de verschillende subtypen dementie of de onderliggende neuropathologie.

Bovendien wordt er in de onderzoeken die tot nu toe zijn verschenen niet of nauwelijks onderscheid gemaakt tussen de aanwezigheid van acute of chronische pijn en/of nociceptieve pijn en neuropathische pijn. Een vorm van pijn, die nauwelijks onderzocht is, bij ouderen met dementie is orofaciale pijn. Kiespijn blijkt namelijk een van de meest onderschatte oorzaken van pijn te zijn bij ouderen zonder cognitieve problemen.

Een onderverdeling van dementie naar etiologie en daarmee naar het neuropathologische substraat is klinisch relevant door het aantonen van aanwezigheid van witte stof afwijkingen, wat kan bijdragen aan een verhoogde pijnbeleving bij mensen met bijvoorbeeld vasculaire dementie.

De centrale onderzoeksvragen zijn: 1. Wat is de prevalentie van pijn bij mensen met dementie en wat is de relatie tussen de verschillende dementiesubtypen en het type pijn dat wordt geobserveerd?

2. Is er een relatie tussen de aanwezigheid van (nociceptieve en/of neuropathische) pijn, het cognitief functioneren en de aanwezigheid van neuropsychiatrische symptomen in de verschillende dementiesubtypen?

Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek:

1. Het vaststellen van de prevalentie van pijn bij mensen met dementie en het bestuderen van de relatie tussen de verschillende dementiesubtypen en het voorkomen van de specifieke pijnsoorten (nociceptieve pijn, neuropathische pijn en orofaciale pijn).
2. Het bestuderen van de relatie tussen de verschillende soorten pijn en cognitief functioneren bij mensen met dementie
3. Het bestuderen van de relatie tussen de verschillende soorten pijn en het voorkomen van neuropsychiatrische symptomen en het effect hiervan op de kwaliteit van leven.

Onderzoeksopzet

Een cross-sectioneel observationeel en gedeeltelijk longitudinaal cohortonderzoek bij 400 patiënten gediagnosticeerd met dementie.

Methode: Alle proefpersonen zullen gevraagd worden naar de aanwezigheid van pijn en indien zij niet in staat zijn hierover te communiceren zal er een pijnobservatieschaal worden ingevuld door het verzorgend personeel. Daarnaast zal bij iedereen een observatie plaatsvinden tijdens de ochtendzorg waarbij er specifiek gelet wordt op de aanwezigheid van pijn gerelateerd aan bewegen.

Indien er bij een van beide methoden aanwijzingen zijn voor pijn, zal de proefpersoon nader lichamelijk worden onderzocht, waarbij de nadruk ligt op de gewrichten en tevens gelet wordt op signalen of klachten die kunnen wijzen op de aanwezigheid van neuropathische pijn door de specialist ouderengeneeskunde in opleiding.

Daarnaast krijgt iedereen een tandheelkundig onderzoek en worden de autonome reacties gemeten. Verder worden er gegevens verzameld over medicatiegebruik,

het cognitief functioneren, de ADL, de aanwezigheid van neuropsychiatrische symptomen en de kwaliteit van leven.

Achteraf zal er voor de patiënten, die gediagnosticeerd zijn met pijn, een differentiaaldiagnose worden opgesteld met mogelijke oorzaken voor de pijn en deze differentiaal diagnose zal worden teruggekoppeld aan de eigen arts.

Na 3 maanden zal er bij alle proefpersonen, waarbij op baseline pijn is geconstateerd, opnieuw gekeken worden naar de aanwezigheid van pijn en daarbij zal het effect van de feedback worden geëvalueerd.

Additioneel wordt er bij 40 proefpersonen met decubitus gekeken naar de autonome responsen bij de wondbehandeling.

Inschatting van belasting en risico

De belasting voor de proefpersonen is zo minimaal mogelijk gehouden door waar mogelijk gebruik te maken van observatielijsten. Daarnaast zal aanvullend lichamelijk onderzoek alleen op indicatie worden uitgevoerd. Het tandheelkundig onderzoek (vergelijkbaar met de periodieke controle) zal verricht worden door een tandarts met ervaring in het behandelen van mensen met dementie en het lichamelijk onderzoek zal uitgevoerd worden door een specialist ouderengeneeskunde in opleiding met ervaring in het onderzoeken van mensen met dementie.

Bloedonderzoek vindt alleen plaats op het COGA/BACO (onderdeel van de normale standaardprocedure op het COGA/ BACO) en de verwachte risico's daarbij zijn minimaal.

Patiënten kunnen zich te allen tijde terugtrekken uit het onderzoek en hun deelname stoppen. Daarbij zijn wij van mening dat het mogelijk aantonen van pijn, die anders of eerder niet was aangetoond, opweegt tegen de ervaren belasting van het onderzoek.

Contactpersonen

Publiek

Vrije Universiteit Medisch Centrum

Van der Boechorststraat 7
Amsterdam 1071 BT
NL

Wetenschappelijk

Vrije Universiteit Medisch Centrum

Van der Boechorststraat 7

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Volwassenen (18-64 jaar)
65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

dementie, MCI, subjectieve geheugenklachten, leeftijd < 60 jaar

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

geen dementie, leeftijd < 60 jaar

Onderzoeksopzet

Opzet

Type: Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Blinding: Open / niet geblindeerd

Controle: Geen controle groep

Doel: Algemeen wetenschappelijk

Deelname

Nederland	
Status:	Werving gestopt
(Verwachte) startdatum:	08-04-2014
Aantal proefpersonen:	440
Type:	Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO	
Datum:	14-11-2013
Soort:	Eerste indiening
Toetsingscommissie:	METC Amsterdam UMC
Goedgekeurd WMO	
Datum:	13-08-2014
Soort:	Amendement
Toetsingscommissie:	METC Amsterdam UMC
Goedgekeurd WMO	
Datum:	29-01-2015
Soort:	Amendement
Toetsingscommissie:	METC Amsterdam UMC
Goedgekeurd WMO	
Datum:	05-08-2015
Soort:	Amendement
Toetsingscommissie:	METC Amsterdam UMC
Goedgekeurd WMO	
Datum:	01-10-2015
Soort:	Amendement
Toetsingscommissie:	METC Amsterdam UMC
Goedgekeurd WMO	
Datum:	22-10-2015
Soort:	Amendement
Toetsingscommissie:	METC Amsterdam UMC
Goedgekeurd WMO	
Datum:	24-03-2016

Soort: Amendement
Toetsingscommissie: METC Amsterdam UMC

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL43861.029.13